

Museon vuosinäyttely XVIII, Vesitornin toinen kerros, kuvattu 15.10.1977. Lähde: Varkauden museon kuva-arkisto.

Helene Schjerfbeck, Ilmari Aalto, Anton Lindfors, Alex Matson ja Jalmar Ruokokoski. Varkauden kaupunki on täydentänyt tätä kokoelmaa Anton Lindforsin (4), Lennart Segerstrålen (1) ja Ilmari Aallon (1) teoksilla. Kokoelmaan kuuluu runsaasti Anton Lindforsin (1890-1943) teoksia.

Suurlähettiläs Joel Toivola, Rakel Kansanen-Toivolan poika, täydensi kokoelmaa lahjoituksellaan v. 1985 ja Joel Toivolan kuoleman jälkeen hänen vaimonsa Eli Toivola v. 1999. Eli Toivolan tanskalaiset sukulaiset lahjoittivat v. 2005 kokoelmaan viisi teosta. Kaikkiaan Rakel Kansanen kokoelmassa on 62 teosta.

Museo ja koulut yhteistyössä

Lapset ja nuoret ovat museon tärkeimpiä asiakkaita. Koulun ja museon yhteistyöllä onkin Varkaudessa pitkät perinteet. Museonhoitaja Tapio Kautovaara toimitti jo v. 1974 Savon museon opaskirjusen. Siinä oli piirroksia ja valokuvia museon esineistöä ja mm. Savon asuttamisesta. Se oli koululaisille tarkoitettu tehtäväkirja museo-opaaksi. Painoksen loputtua Sirpa Ollikainen työsti samoja asioita käsittelevän oppilasmonisteen v. 1977. Museo- ja taidelautakunnan toimeksiannosta historian lehtorit Heli Solmu ja Irma Peiponen sekä opettaja Sirpa Ollikainen kirjoittivat Hannu Soikkasen Varkauden historian pohjalta koulukäyttöön tarkoitettua Varkauden historiikin, jossa asiat päivitettiin vuoteen 1977. Yhteistyö koulujen kanssa on edelleen aktiivista. Yhdessä opettajien kanssa on järjestetty museopäiviä, erikoisopastuksia, tehtäviä ja työpajoja.

NYKYPÄIVÄÄ MUSEOISSA

Kulttuurihistoriallisen museon vahvuus ovat sen kokoelmat. Varsinkin kuvien kysyntä ja käyttö lisääntyvät koko ajan. Kokoelmien digitointi ja siten niiden saatavuuden parantaminen ovat suomalaisten museoiden suurin haaste juuri nyt. Tämä työ on Varkauden museossa vasta alussa, mutta se on ensisijaisen tärkeää. Tiukassa taloudellisessa tilanteessa työt on uskallettava asettaa tärkeysjärjestykseen. Vaikka Varkauden museon näyttelyt on suljettu tänä vuonna muutaman kuukauden ajaksi, se ei merkitse toiminnan taantumista. Museo keskittää voimansa kokoelmien hoitoon ja luo sillä tavoin entistä vahvemman pohjan tulevaisuuden museotyölle. Taidemuseossa näyttelyt ovat avoinna koko vuoden.

Museo ei toimi irrallaan yhteisöstään. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat museoon ja haastavat sen luomaan uudenlaisia

toimintatapoja. Yhteistyön merkitys korostuu. Museoilla onkin laajat yhteistoimintaverkostot. Ne toimivat aktiivisesti mm. tapahtumajärjestäjien kanssa, kaavoittajan kanssa rakennuskulttuuri- ja kaavoitusasioissa, seurakunnan kanssa sen juhluvuodennäyttelyhankkeessa. Ehkä näkyvin yhteistyömuoto on kesällä 2004 Varkauden lehden kanssa aloitettu palsta *Kuka muistaa?*. Jokaviikkoisella palstalla esitellään yksi museon kuva-arkiston valokuva, josta ihmiset saavat kertoa muistojaan mm. puhelimitse. Yhteydenotot on tullut satoja. Kaikki muistitieto on tallennettu museon arkistoon. Lehtijuttujen perusteella on koottu myös näyttely "Savontien maisemat", joka on julkaistu internetissä, Pohjois-Savon muisti -sivustolla.

Varkauden museot toimivat aktiivisesti myös Pohjois-Savon museoverkostossa. Sen toimintaan voi tutustua internetissä www.pohjois-savonmuisti.fi

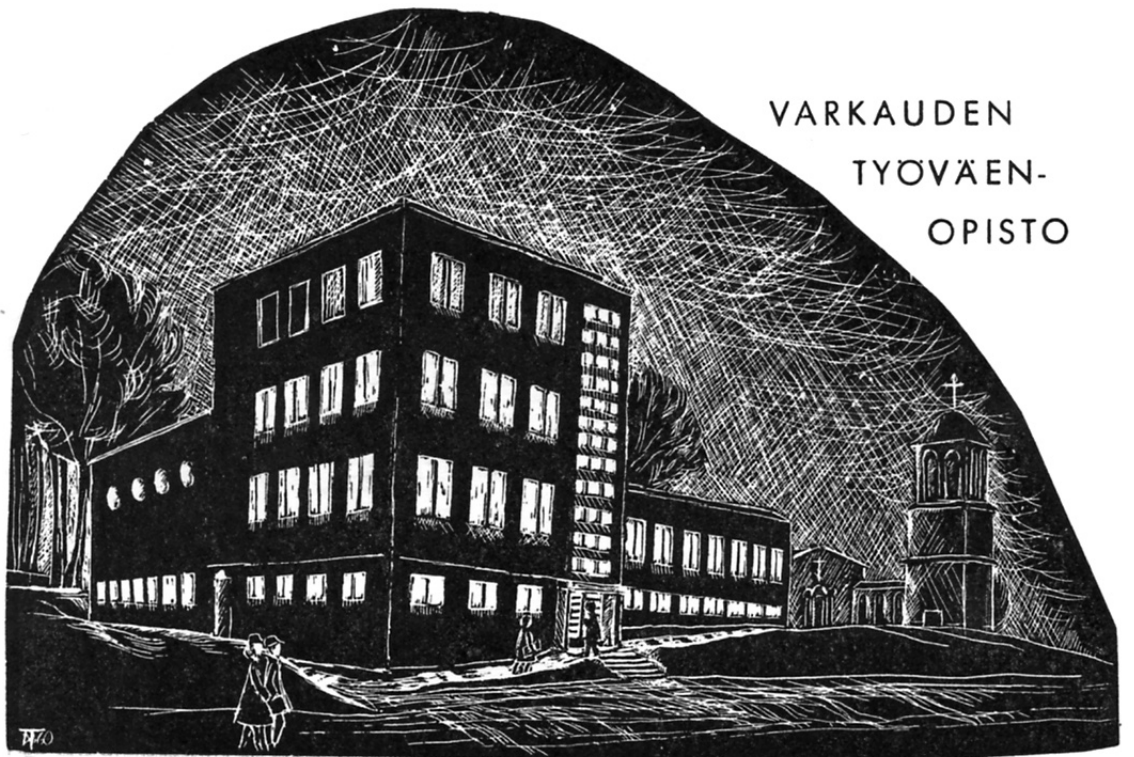
Vaikka Varkauden 50-vuotias museotoimi on aloittanut juhluvuotensa vaatimattomasti, ei sitä kuitenkaan sivuuteta huomaamattomasti. Museotoimen juhlanäyttely RAKEL, URHO JA JOEL. GLOBAALIT TAITEENKERÄÄJÄT on esillä taidemuseossa 2.6.-20.8.2006. Näyttely esittelee Kansasen kokoelman teoksia Kuopion kaupungin ja Varkauden kaupungin kokoelmista. Samanaikaisesti on esillä SALASI-ryhmän (Leena Mäki-Patola, Matti Pakkalan, Marko Viljakka, vieraana Eeva Kirilin) keramiikkaveistoksia installoituina, maalauksia ja grafiikkaa.

Kansalaisopistolla järjestetään VARKAUS VANHOISSA VALOKUVISSA -kurssi 16.3.-20.4. torstaisin klo 18.00-19.30. Opettajana toimii museon intendentti Hanna-Kaisa Melaranta. Kurssilla tutustutaan Varkauden vanhoihin valokuviiin ja annetaan neuvoja mm. kotikokoelman hoitamiseen ja valokuvien säilyttämiseen.

Juhlavuoden pääjuhlaa vietetään yhdessä kansalaisopiston kanssa järjestämällä ILTAMAT 1950-luvun tapaan lauantaina 22.4.2006.

**Raili Huopainen,
Sirpa Ollikainen**

**Painetut lähteet:
Hannu Itkonen.
Varkautelaisten vuosisata (2004)
Pekka Kautovaara.
Savon museo, opasvihkonen (1974)
Savon museo ja Taidemuseo 25 v, vihkonen (1981)**

VARKAUDEN TYÖVÄEN- OPISTO

Opistotoimintaa 75 vuotta Varkaudessa

Työväenopistotoiminnan syntyyn maassamme 1800-luvun lopulla vaikutti pääasiassa kolme seikkaa: työväenliikkeen nousu ja sen aatemaailma, kansansivistysajatus ja käsitys aikuiskasvatuksen tarpeellisuudesta.

Ensimmäinen työväenopisto

Varkauteen ensimmäisen keran työväenopisto perustettiin lokakuussa 1919. Ajatus lähti tehtaan johtokunnan taholta, ja sitä kannatti tehtaan johtaja Edv. Cedercreutz. Tavoitteena oli luoda umpeen vuoden 1918 tapahtumien aikaansaamaa kuilua ja väestön keskuudessa olevia ennakkoluuloja heikentämään. Johtokuntaan valittiin kolme tehtaan edustajaa, joista yksi oli johtaja Cedercreutz, sekä kolme Varkauden työväenyhdistyksen edustajaa. Työväenyhdistyksessä korostettiin sitä, että tarvittaisiin koulutusta tuleville yhdistyksen toimihenkilöille. Johtajaksi työväenopistoon valittiin opettaja Oskari Sutinen. Toimipaikkana oli ensin työväentalo ja sen käytyä ahtaaksi, kansakoulu. Ensimmäisenä vuotena opiskelijoita ilmoittautui 233, toisena 70 ja kolmantena 134. Keväällä 1922 toiminta lopetettiin.

Uusia ajatuksia

Syksyllä 1922 tehtiin Varkauden Lehdessä ehdotus, että perustettaisiin Varkauden Wapaa-Opisto, jossa keskityttäisiin ammatillisten aineiden koulumaiseen opiskeluun.

Ehdotus ei saanut kannatusta, ja sellaisenaan unohtui.

Vuoden 1927 alussa maisteri Heikki Waris Savolaisesta osakunnasta järjesti Helsingissä neuvotelutilaisuuden työväenopiston tarpeellisuudesta Varkaudessa. Kesäkuussa pidettiin kokous Varkaudessakin. Mukana oli edustajia Savolaisesta osakunnasta, Työväen Sivistysliitosta, A. Ahlström Osakeyhtiöstä ja Varkauden työväenyhdistyksestä. Kokouksessa päätettiin perustaa Työväenopiston kannatusyhdistys. Kun mukaan tuli Varkauden kauppa, joka vuoden 1929 talousarvioonsa kohdisti työväenopistolle 10000 mk, toiminnan aloittaminen tuli mahdolliseksi.

Opiskelumahdollisuus jokaiselle halukkaalle

Työväenopisto aloitti toimintansa helmikuussa 1931 Varkauden Yhteiskoulun tiloissa. Opistolle valittiin johtokunta, ja väliaikaiseksi johtajaksi nimitettiin maisteri Mauro Koskinen.

Syksystä 1931 vakinaisena johtajana toimi 3 lukuvuotta maisteri Rafael Rinne, hänen jälkeensä 2 lukuvuotta maisteri Väinö Liukkonen ja syyslukukauden 1935 alusta vuoteen 1972 maisteri Väinö Tuomisaari, jolloin hän jäi eläkkeelle. FM Matti Lindholm toimi rehtorina 1.9.1972 - 31.7.2002. Nykyinen rehtori, KM Jorma Pesonen aloitti toimintansa rehtorina 1.8.2002.

Päätös omasta rakennuksesta tehtiin v. 1936. Piirustukset tilattiin arkkitehti Eero Vaskiselta. Opistorakennus valmistui lokakuussa 1940. Vuosina 1939-1940 toimintapaikkana oli ollut kansakoulu. Luennot oli pidetty työväentalolla ja illanvietot seuratalolla. Varsinaisen opistotoiminnan lisäksi rakennuksessa ovat myöhemmin väliaikaisesti toimineet mm. talouskoulu, kauppakoulu, kauppalankirjasto ja Kuoppakankaan yläaste.

Työväenopiston toiminnan alkuvuosina tärkeimpinä opiskelunaineina olivat yhteiskunnalliset aineet. Vähitellen ohjelmaan lisättiin soitto, laulu, sielutiede (v.1934 3 opintopiiriä!), näytelmäpiiri, naisten käsityöt ja kotitalous. Sorien jälkeen tulivat mukaan maalaus ja valokuvaus. Opiskelijoista 60% - 70% oli naisia, 41% ruumiillista työtä tekeviä ja 17% kodin piirissä työskenteleviä.

Varkauden työväenopisto koettiin oivana ratkaisuna vapaa-ajan käyttöön, toimivana tietojen ja taitojen jakajana sekä sääty-yhteiskunnallisten rajojen murtajana, sillä opiskelijoita piireissä oli kaikista yhteiskunnallisista ja ammatillisista ryhmistä.

Vuonna 1968 työväenopiston nimi muuttui kansalaisopistoksi.

**Sirpa Ollikainen
Tiedot: Hannu Soikkanen.
Varkauden historia**

**VARKAUDEN KANSALAIPOISTO 75 VUOTTA
VARKAUDEN MUSEO JA TAIDEMUSEO 50 VUOTTA**

ILTAMAT

1930-1940-1950-lukujen malliin

Lauantaina 22.4. klo 18.00 Kansalaisopistolla

- * Opiston opintoryhmien ohjelmaa
- * Elävää musiikkia, lopussa tunti tanssia
- * Puffetti

**Yleisön toivotaan pukeutuvan
1930-1940-1950-lukujen tyyliin
TERVETULOA!**

Juhlatilojen luonnonmukaisesta koristelusta vastaa kansalaisopiston keramiikan, lasitöiden ja posliininmaalauksen opettaja, arthenomi Ulla-Riitta Immonen. Hän täydentää opintojaan Luonnontuotealan ammattitutkintoon valmistavassa koulutuksessa. Opistolaiskunta kustantaa osan Iltamien kuluista. Kiitos!